یان بەرەو ((ئاگر – النار))

ئاگریش سزای خوایە بۆ دوژمنەکانی ئەوانەی سەرپێچی خۆی ونێرراوەکانی دەکەن، بەڕاستی یادی ئاگر خەوی هەندێ لە پێشینانی زڕاندووە، هەندێکی لە بزەی سەر لێو خستووە، هەتا سەعیدی کوڕی جوبەیر (ڕەحمەتی خوای لێبێت) ووتویەتی : چۆن پێ بکەنم لە کاتێکدا ئاگری دۆزەخ کڵپەی دێت و پێوەندەکانی دامەزراون و کاربەدەستەکانیش ئامادەکراون، جا چۆن ئەوپێشینانە بەو شێوەیە نابن کە دەزانن،

عن النعمان بن البشير (ﷺ)، قال : قال رسول الله (ﷺ) : (إن أهون أهل النار عذابا من له نعلان و شِراكان من نار، يغلي منهما دماغه، كما يغلي المرجل ما يرى أن أحدا أشد منه عذابا و إنه لأصونهم عذابا)[1]، واتە: (سوك ترین سزای دۆزەخ کە دەدرێت کەسێکە جوتێ سۆڵی ئاگرینی لە پێدایە مێشکی پێوەی دەکوڵێنێت وەك چۆن مەنجەڵی سەر ئاگر دەکوڵێت و وادەزانێت کەس لەو توندتر سزا نادرێت لە کاتێکدا لە هەمووکەس سزاکەی ئاسان ترە). چۆن بەو شێوەیە نابن دەزانن (ئەو ئاگرە هاواری خۆی بەرز کردەوە بۆ لای پەروەردگاری ووتی : هەندێکم هەندێکمی‌خوارد، خوای گەورەش ڕێی دا دوو هەناسە بدات، هەناسەیەك لەزستان دا و هەناسەیەك لە هاوین دا، گەرمترین ڕۆژ کەهەستی پێ بکەن لە هاویندا لە گڕ و بڵێسەی دۆزەخەوەیە، وە ساردترین ڕۆژ لە زستاندا لە سەهۆڵ بەندانەکەی دۆزەخەوەیە {کەناوی زەمهەریرە})[2]. چۆن بەو شێوەیە نابن لەکاتێکدا دەزانن کە (ڕۆژی قیامەت دۆزەخ دەهێنن حەفتا هەزار لغاوی هەیە هەر لغاوەی حەفتا هەزار فریشتە ڕای دەکێشن)[3]، چۆن وانابن کە دەزانن ڕادەکێشرێن بەرەو ئەو ئاگرە، خوای گەورە فەرموویەتی: ﴿يَوْمَ يُسْحَبُونَ فِي النَّارِ عَلَى وُجُوهِهِمْ ذُوقُوا مَسَّ سَقَرَ﴾[4].

واتە : ئای لەو ڕۆژەی بەسەر ڕوودا ڕادەکێشرێن لەناو ئاگرداو پێیان دەڵێن دەی بیچێژن تالاو و سزای ئاگر.

چۆن بەو شێوەیە نابن دەزانن خوا دەربارەی پۆشاکەکانی دۆزەخی‌یان فەرموویەتی:

﴿هَذَانِ خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا فِي رَبِّهِمْ فَالَّذِينَ كَفَرُوا قُطِّعَتْ لَهُمْ ثِيَابٌ مِّن نَّارٍ يُصَبُّ مِن فَوْقِ رُءُوسِهِمُ الْحَمِيمُ﴾[5].

واتە : جا ئەوانەی بێ باوەڕبوون پۆشاکیان لە ئاگر بۆ دەبڕێت و ئاوی لەکوڵیش دەکرێت بەسەریاندا، هەروەها خوای گەورە فەرموویەتی:

﴿سَرَابِيلُهُم مِّن قَطِرَانٍ وَتَغْشَى وُجُوهَهُمُ النَّارُ﴾[6].

واتە : کراسەکانیان لەقەترانە وئاگریش سەرو چاویان دادەپۆشێت،

چۆن وانابن کە دەزانن خواردەمەنی‌یەکانیان خوای گەورە دەربارەی فەرموویەتی:

﴿إِنَّ شَجَرَتَ الزَّقُّومِ * طَعَامُ الْأَثِيمِ * كَالْمُهْلِ يَغْلِي فِي الْبُطُونِ * كَغَلْيِ الْحَمِيمِ﴾[7].

واتە : بەڕاستی خواردنی تاوان باران لە دۆزەخدا بەری درەختی زەقنەبووتە، کە وەك قوڕقوشمی تواوە لەناو زگدا دەکوڵێت وەك چۆن ئاو دەکوڵێت و قوڵت دەدات، هەروەها خوای گەورە فەرموویەتی:

﴿فَلَيْسَ لَهُ الْيَوْمَ هَاهُنَا حَمِيمٌ * وَلَا طَعَامٌ إِلَّا مِنْ غِسْلِينٍ﴾[8].

واتە : ئەمڕۆ لێرەدا بێ دڵسۆزن، خواردنەکەشیان کێم و زوخاوە، چۆن ئەوە حاڵیان نابێت لە کاتێکدا دەزانن خواردنەوەکەیان خوای گەورە دەربارەی فەرموویەتی:

﴿وَإِن يَسْتَغِيثُوا يُغَاثُوا بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوهَ بِئْسَ الشَّرَابُ وَسَاءَتْ مُرْتَفَقًا﴾[9].

---

(١) اخرجه : البخاري (٦٥٦١) ، ومسلم (٥١٦) .

(٢) اخرجه : مسلم (١٤٠٠) .

(٣) اخرجه : مسلم (٢٨٤٢) .

(٤) {سورة القمر:٤٨} .

(٥) {سورة الحج:١٩} .

(٦) {سورة ابراهيم:٥٠} .

(٧) {سورة الدخان} .

(٨) {سورة الحاقة:٣٥-٣٦} .

(٩) {سورة الكهف:٢٩} .

واتە : ئەگەر تینویان بێت و هاوار بکەن بۆ ئاو ئاوێکیان دەدرێتێ وەك قورقوشمی تـواوە وایـە سـەرو چـاو دەبرژێنـێ، خـراپترین خواردنەوەیەك جێگەیەکی چەندە نـاخۆش و پـڕ ئـازارە. چـۆن بـەو شـێوەیە نـابن دەزانـن گورزیـان بـۆ ئامـادەکراوە خـوای گـەورە دەربارەی فەرموویەتی:

﴿وَلَهُمْ مَقَامِعُ مِنْ حَدِيدٍ﴾(١٠).

واتە : کوتەکیان لە ئاسن بۆ ئامادەکراوە، بەو کوتەکانە لێیان دەدەن. چۆن وانابن دەزانن کە زنجیر دەکرێن بـە زنجیرێـك خـوای گەورە دەربارەی فەرموویەتی:

﴿ثُمَّ فِي سِلْسِلَةٍ ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا فَاسْلُكُوهُ﴾(١١).

واتە : بەفریشتەکان دەوترێت پاشان بە زنجیرێك درێژیەکەی حەفتا باڵە بیان بەستنەوە.

موفەسیرەکان دەربارەی ئەو ئایەتە ووتویانە : ئەو زنجیرە لەپاشێوە تێی هەڵدەکێشن هەتا لە دەمێوە دێتە دەرەوە وەك چـۆن مریشك دەکرێت بە شیشەوە بۆ برژاندن، چۆن وانابن دەزانن ئاواتەکان و داواکانی خەڵکی دۆزەخ هەرگیز نایەتە دی کە خوای گـەورە دەربارەی فەرموویەتی: ﴿وَهُمْ يَصْطَرِخُونَ فِيهَا رَبَّنَا أَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ أَوَلَمْ نُعَمِّرْكُمْ مَا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَنْ تَذَكَّرَ وَجَاءَكُمُ النَّذِيرُ فَذُوقُوا فَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ﴾(١٢).

واتە : بێ باوەڕەکان لەناو دۆزەخدا هاوار دەکەن دەڵێن پەروەردگارمان لەم دۆزەخە دەرمان بهێنە بمان گێڕەرەوە بـۆ دونیـا بـۆ ئەوەی کردەوەی چاك بکەین نەك ئەو کارە خراپانـەی کردوومانـە، پێـیان دەوترێـت ئایا ئەوەنـدەمان تەمـەن پـێ نـەدان لـە دونیـا هەرکەس بیەوێت بیری تێدا بکاتەوە بیر بکاتەوە؟ لەگەڵ ئەوەشدا نێرراوی ترسێنەرمان بۆ ناردن هـەر ڕاسـت نەبوونـەوە، دە بچێژن سزای ئاگر، بەڕاستی بۆ ستەم کاران یارمەتی دەر و دۆست نییە، هەروەها خوای گەورە لەسەر سزای دۆزەخیەکانەوە فەرموویەتی:

﴿رَبَّنَا أَبْصَرْنَا وَسَمِعْنَا فَارْجِعْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا إِنَّا مُوقِنُونَ﴾(١٣).

واتە : پەروەردگارمان بە چاوی خۆمان بینیمان و بەگوێی خۆمان بیستمان ئەوەی باوەڕمـان پـێی نـەبوو، دەبمـان گێـڕەوە بـۆ دونیا هەتا کردەوەی چاك بکەین چونکە ئێستا ئێمە دڵنیاین، وەهەروەها خوای گەورە فەرموویەتی:

﴿قَالُوا رَبَّنَا غَلَبَتْ عَلَيْنَا شِقْوَتُنَا وَكُنَّا قَوْمًا ضَالِّينَ * رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْهَا فَإِنْ عُدْنَا فَإِنَّا ظَالِمُونَ﴾(١٤).

واتە : پەروەردگارمان لەم ئاگرە دەرمان بهێنە، ئەگەر گەڕاینەوە بۆ گومڕایی بەڕاستی ئـەوە سـتەم کـارین، لـەو کاتـەدا وەڵامی دەم کوت کەریان دەدرێتەوە لەلایەن پەروەردگارەوە پێیان دەفەرموێت:

﴿قَالَ اخْسَئُوا فِيهَا وَلَا تُكَلِّمُونِ * إِنَّهُ كَانَ فَرِيقٌ مِنْ عِبَادِي يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ * فَاتَّخَذْتُمُوهُمْ سِخْرِيًّا حَتَّى أَنْسَوْكُمْ ذِكْرِي وَكُنْتُمْ مِنْهُمْ تَضْحَكُونَ﴾(١٥).

واتـە : دەمتـان داخـەن و قسـە مەکـەن لـەناو ئاگرەکـەدا، چـونکە لـە دونیـادا کۆمـەڵێك لـە بەنـدەکانم دەیـان ووت : پەروەردگارمان ئێمە باوەڕمان بە تۆ هێناوە، تۆش لێمان خۆش ببـە و ڕەحممـان پێبکـە چـونکە تـۆ لەهـەموو خـاوەن ڕەحمـەکان بەڕەحم تر و میهرەبان تری کەچی ئێوە گاڵتەتان پێ دەکردن هەتا ئەو گاڵتە پێکردنەتان یادی منی لەبیر بردنەوە وبەردەوام پێیان پێدەکەنین ، کاتێ دۆزەخییەکان داوا لەسەر پەرشتیکەرانی دۆزەخ دەکەن نەختێ سزا کەیان لەسەر سوك بکاتەوە پەنا بەخوا ،

وەك خوای گەورە لێیانەوە بۆمان دەگێڕێتەوە دەفەرموێت:

﴿وَقَالَ الَّذِينَ فِي النَّارِ لِخَزَنَةِ جَهَنَّمَ ادْعُوا رَبَّكُمْ يُخَفِّفْ عَنَّا يَوْمًا مِنَ الْعَذَابِ﴾(١٦).

واتە : ئەوانەی لەناو دۆزەخ دان بەفریشتە بەرپرسەکانی دۆزەخ دەڵێن داوا لە پەروەردگارتان بکەن تاقەیەك ڕۆژ سـزامان لەسـەر کەم بکاتەوە ، فریشتەکانیش وەڵامیان دەدەنەوە:

﴿قَالُوا أَوَلَمْ تَكُ تَأْتِيكُمْ رُسُلُكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا بَلَى قَالُوا فَادْعُوا وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ﴾(١٧).

---

(١٠) {سورة الحج:٢١} .

(١١) {سورة الحاقة:٣٢} .

(١٢) {سورة الفاطر:٣٧} .

(١٣) {سورة السجدة:١٢} .

(١٤) {سورة المؤمنون:١٠٦-١٠٧} .

(١٥) {سورة المؤمنون:١٠٨-١١٠} .

(١٦) {سورة الغافر:٤٩}.

واتە : پێیان دەڵێن : ئایا پێغەمبەران نەهاتن بۆ سەرتان بەبەڵگەی ڕوون و ئاشکراوە، ئەوانیش دەڵێن : بەڵێ هاتوون، دەڵێن : دەپاڕێنەوە، پاڕانەوەی بێ باوەڕانیش جگە لە گومڕایی هیچی تر نییە.

کاتێ ئومێد بڕاوەبن و ئاواتەکانیان بەدی نایەت تەمەنای مردن دەکەن داوا لە لێپرسراوی دۆزەخ دەکەن داوابکات لە خوای گەورە بۆیان لەناویان بەرێت و بیان مرێنێ:

﴿وَنَادَوْا يَا مَالِكُ لِيَقْضِ عَلَيْنَا رَبُّكَ قَالَ إِنَّكُمْ مَاكِثُونَ * لَقَدْ جِئْنَاكُمْ بِالْحَقِّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَكُمْ لِلْحَقِّ كَارِهُونَ﴾(١٨).

واتە : هاوار دەکەن دەڵێن ئەی مالیك با پەروەردگارت بمان کوژێت و ڕزگارمان ببێت لەم سزایە، ئەویش پێیان دەڵێت : دەبێ هەر بمێننەوە تێیدا، چونکە بەڕاستی هەقمان بۆ هێنان بەڵام بەشی زۆر تان ڕقتان لەهەق دەبووەوە. پۆزش هێنانەوە لەناو ئاگردا وەرناگیرێت، ئەوانەی لە دونیادا خەڵك شوێنیان دەکەوێت خۆیان لە شوێن کەوتووەکانیان بەری دەکەن بە شێوەیەك شەیتان خۆی بەری دەکات لەو شوێن کەوتوانەی فەرمانەکانیان بەجێ هێناوە وسەپێچی خوای گەورەیان دەکرد، ئەوەتا شەیتان لەسەر دوانگەیەك لەناو دۆزەخ دا ڕاست دەبێتەوە و بەشوێن کەوتووەکانی خۆی دەڵێت : وەك خوای گەورە وەصفی ئەو شوێنە دەکات و دەفەرموێت:

﴿وَقَالَ الشَّيْطَانُ لَمَّا قُضِيَ الْأَمْرُ إِنَّ اللَّهَ وَعَدَكُمْ وَعْدَ الْحَقِّ وَوَعَدْتُكُمْ فَأَخْلَفْتُكُمْ وَمَا كَانَ لِيَ عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا أَنْ دَعَوْتُكُمْ فَاسْتَجَبْتُمْ لِي فَلَا تَلُومُونِي وَلُومُوا أَنْفُسَكُمْ مَا أَنَا بِمُصْرِخِكُمْ وَمَا أَنْتُمْ بِمُصْرِخِيَّ إِنِّي كَفَرْتُ بِمَا أَشْرَكْتُمُونِ مِنْ قَبْلُ إِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾(١٩).

واتە : کاتێ هەموو شتێك دەبڕێتەوە و شەیتان ڕوو دەکاتە پەیڕەو کەرانی و دەڵێت بەڕاستی خوای گەورە پەیمانی پێدابوون پەیمانی ڕاستی، منیش پەیمانی درۆ، کەچی ئێوە هەر شوێنم کەوتن هەرچەندە من دەستەڵاتم بەسەرتانا نەبوو، ئەوەنەبێ بانگەوازم لێ کردن ئێوەش گێلانە هاتن بەدەم بانگەوازەکەمەوە، جا لۆمەی من مەکەن بەڵکو لۆمەی خۆتان بکەن لەسەر ئەوە، ئێستاش من توانای بەدەمەوە هاتنی ئێوەم نییەو ئێوەش توانای بەدەمەوە هاتنی منتان نییە بەڕاستی من هەر باوەڕم بەوە نەبووە کە منتان کردبووە هاوبەش لە دونیادا بەڕاستی ستەم کارانیش سزای توند و تیژیان بۆ ئامادەکراوە.

خوشکی بەڕێزم ئایەتەکانی قورئان دەربارەی وەصفی ئاگر و ئەوانەی لەناو ئاگردان زۆر زۆرە، بەڵام بیرخستنەوەیەك پاڵی پێوە ناین بۆی لەترسی مەترسی ئاگر و سزای خوای گەورە لەسەرتان، بەدروستیش هاتووە لە پێغەمبەرەوە (ﷺ) فەرموویەتی : (إطلعت في النار فوجدت أكثر أهلها النساء)(٢٠)، واتە : سەیری ناو ئاگری دۆزەخم کرد بینیم بەشی زۆری خەڵکەکەی ئافرەتانن .

هەروەها بە ئافرەتانی فەرمووە (تصدقن فإني رأيتكن أكثر أهل النـار)(٢١)، واتە : ئافرەتان خێر و صەدەقە زۆر بکەن چونکە بینیومە بەشی زۆری دۆزەخییەکان لە ئێوەن .

خوشکی بەڕێزم-بزانە کەتۆ ئەگەر نەگەیشتی بە نیشانەکانی هاتنی ڕۆژی دوایی، خۆڕۆژی دوایی تۆ مردنتە، جا کاتێ کاتی مردنی هات ئەوە گەیشتیت بەو ڕۆژە، بەڕاستی خوای گەورە فەرموویەتی:

﴿فَأَنَّى لَهُمْ إِذَا جَاءَتْهُمْ ذِكْرَاهُمْ﴾(٢٢).

واتە : چۆن بۆیان هەیە بیربکەنەوە و تۆبە بکەن کاتێ ڕۆژیدوایی بێت هەروەها لەسەرەمەرگ دا هەڵنوتانێك نییە بوترێت و تۆبەیەك نییە بەدەست بێت.

ئەوش ڕێگای بەهەشت و ڕێگای دۆزەخ، باش سەرنج بدە کام ڕێگایان دەگرێت؟ بۆ کوێ دەچیت؟.

وصلى الله على محمد وعلى آله وصحبه وسلم

ئەو سەرچاوانەی کەڵکم لێ وەرگرتوون

١. تەفسیری ئاسان .- ٢- تەفسیری نامی

---

(١٧) {سورة الغافر:٥٠} .

(١٨) {سورة الزخرف:٧٧-٧٨} .

(١٩) {سورة ابراهيم:٢٢} .

(٢٠) اخرجه : البخاري (٦٤٤٩) ، وسلم (٦٨٧٣) .

(٢١) اخرجه : مسلم (٢٣٨) .

(٢٢) {سورة محمد:١٨} .